

แหลมไทย พู่วณิชย์ 2551: นโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทย  
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐ  
ศาสตร์เกษตรและทรัพยากร ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์เรืองโร โดกฤษณะ,  
Ph.D. 275 หน้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ข้อ คือ 1) ศึกษาปัญหาและนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำทั้ง  
ในด้านปริมาณและคุณภาพที่มีในอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาการใช้เครื่องมือทางการตลาด (Market-Based  
Instruments - MBIs) เพื่อเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ และ 3) เสนอชุดของนโยบายที่  
ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยใช้แบบจำลอง  
ดุลยภาพทั่วไปในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิในช่วงปี 2543 ถึง ปี 2548 โดยมีข้อมูลที่สำคัญ คือ ข้อมูล  
ด้านทรัพยากรน้ำทั้งใน ส่วนปริมาณและคุณภาพ ข้อมูลนโยบายในการจัดการทรัพยากรน้ำในอดีตและปัจจุบัน  
ข้อมูลตารางปัจจัย-ผลผลิต ข้อมูลตารางเมตริกสังคม และข้อมูลค่าพารามิเตอร์ที่สำคัญในแบบจำลอง

ผลการศึกษาแสดงว่า จากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ความ  
ต้องการใช้ทรัพยากรน้ำในช่วงปี 2539 ถึง ปี 2547 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 34.95 จากความต้องการ  
ดังกล่าวทำให้มีการจัดการทรัพยากรน้ำโดยมุ่งไปในด้านสร้างอุปทานให้ทันกับอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น แต่ภาวะขาด  
แคลนน้ำยังเกิดขึ้นเกือบทุกกลุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุมาจากความไม่มีประสิทธิภาพในการใช้น้ำ ทำให้  
เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความเสียหายทางด้านการเกษตร สำหรับในด้านคุณภาพน้ำพบว่า  
แนวโน้มต่ำลงเรื่อยมา โดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีมีลดลงจากร้อยละ 40 ในปี 2545 เหลือเพียงร้อยละ 20 ในปี  
2548 สาเหตุสำคัญของการลดลงของคุณภาพน้ำเกิดจากน้ำเสียที่ปล่อยทิ้งสู่แหล่งน้ำธรรมชาติของกิจกรรมทาง  
เศรษฐกิจ 3 ส่วนหลัก ๆ คือ น้ำเสียอุตสาหกรรม น้ำเสียการเกษตร และน้ำเสียชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ผ่านการ  
บำบัดเบื้องต้น สำหรับการจัดการด้านคุณภาพน้ำในอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ได้ควบคุมปริมาณความสกปรกที่  
แหล่งกำเนิดแต่นั่นที่การบำบัดรวมเป็นหลัก

จากการใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย พบว่าการใช้ชุดนโยบาย  
ที่ใช้เครื่องมือทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย การใช้นโยบายการจัดเก็บค่าน้ำชลประทานตามต้นทุนดำเนินการ  
และการให้สิทธิในการทิ้งน้ำเสียที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ไปพร้อม ๆ กัน เป็นนโยบายที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ  
ในการจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งจะทำให้การใช้น้ำชลประทานลดลง ร้อยละ 0.35 ราคาเงาของทรัพยากรน้ำของ  
ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.42 และปริมาณความสกปรกลดลงร้อยละ 11.46



ลายมือชื่อนิติ



ลายมือชื่อประธานกรรมการ

11 / 02 / 2551